

II Ca 2177/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Nowak

Sędziowie: SO Renata Stepińska (spr.)

SO Magdalena Meroń - Pomarańska

Protokolant: Agnieszka Zapalska

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2014 roku w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa P. S. i K. W.

przeciwko K. S. (1) i Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

o ustalenie

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie

z dnia 2 lipca 2013 roku, sygn. akt I C 3249/12/N

1. oddala apelację;

2. zasądza od powodów solidarnie rzecz strony pozwanej kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 20 marca 2014 roku

Powodowie P. S. i K. W. wnieśli pozew przeciwko K. S. (1), Skarbowi Państwa – Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych o ustalenie, że zarówno oni, jak i pozwana K. S. (1) odpowiadają za długi spadkowe po J. S., zmarłym dnia 2 sierpnia 1997 roku w K. - do wartości stanu czynnego spadku. Ewentualnie wnieśli o ustalenie, że odpowiadają za dług wynikający z nakazu zapłaty z dnia 13 grudnia 1996 roku, sygn. akt I Nc 6257/95/S, utrzymanego wyrokiem z dnia 17 czerwca 1996 roku, sygn. akt I C 918/96/S, względem Skarbu Państwa - Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - do wartości stanu czynnego spadku.

W uzasadnieniu wskazali, że podstawą ich powództwa jest art. 189 k.p.c. i zmierzają do ustalenia, że nabyli spadek po J. S. z dobrodziejstwem inwentarza, wbrew temu co zostało stwierdzone w postanowieniu Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty z dnia 10 lutego 1998 roku, sygn. akt I Ns 1079/97/N.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 2 lipca 2013 roku, sygn. akt I C 3249/12/N, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie w punkcie I oddalił powództwo w całości i w punkcie II zasądził solidarnie od powodów P. S. i K. W. na rzecz Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych kwotę 60 zł, tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji, jako okoliczność bezsporną ustalił, że postanowieniem z dnia 10 lutego 1998 roku, sygn. akt I Ns 1079/97/N, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie stwierdził, że spadek po J. S., zmarłym dnia 2 sierpnia 1997 roku w K., na podstawie ustawy wprost nabyli: K. S. (1) – żona, P. S. – syn i K. S. (2) – córka po 1/3 części. P. S. urodził się (...), zatem w chwili śmierci spadkodawcy był niepełnoletni. Żaden ze spadkobierców nie złożył w terminie 6 miesięcy od dowiedzenia się o tytule powołania do spadku oświadczenia o jego przyjęciu lub odrzuceniu. Postanowieniem z dnia 19 października 2012 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie, sygn. akt VI Co 574/12/S, nadał klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty wydanemu w dniu 13 grudnia 1995 roku przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie w sprawie o sygn. akt I Ns 6257/95/S przeciwko następcom prawnym dłużnika J. S., tj. K. W. i P. S., którzy są spadkobiercami dłużnika J. S. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie z dnia 10 lutego 1998 roku, sygn. akt I Ns 1079/97/N, z zaznaczeniem, że do zapłaty kwoty wynikającej z nakazu zapłaty zobowiązani są solidarnie z K. S. (1), przeciwko której Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie nadał klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2000 roku do sygn. akt I Co 127/99/S – na rzecz wierzyciela Skarbu Państwa – Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na którego przeszło uprawnienie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w K.. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie P. H. pismem z dnia 20 listopada 2012 roku zawiadomił P. S. o wszczęciu postępowania egzekucyjnego, zaś pismem z dnia 28 listopada 2012 roku zawiadomił o wszczęciu egzekucji z nieruchomości i wezwał do zapłaty długu (sygn. akt VII KM 2237/12).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Rejonowy cytując art. 189 k.p.c. stwierdził, że powództwo okazało się niezasadne, wobec czego podlegało oddaleniu w całości. Powołał się na poglądy judykatury, zgodnie z którymi brak jest interesu prawnego w rozumieniu ww. przepisu, gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw. Wskazał, że powodowie w gruncie rzeczy domagali się dokonania odmiennych ustaleń o sposobie nabycia spadku po zmarłym J. S., niż wynika to z postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 10 lutego 1998 roku, sygn. akt I Ns 1079/97/N, a tym samym zmierzali do jego zakwestionowania – zakres odpowiedzialności za dług spadkowy bezpośrednio wiąże się bowiem ze sposobem przyjęcia spadku (art. 1031 k.c.). Sąd I instancji zwrócił uwagę, że obowiązujące przepisy proceduralne umożliwiają zaskarżenie apelacją nieprawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, jak i zmianę takiego orzeczenia po jego uprawomocnieniu, co następuje w trybie art. 679 k.p.c. Możliwość skorzystania z tych środków zaskarżenia została jednak ograniczona terminem, bądź wystąpieniem określonych okoliczności. Wygaśnięcie tych uprawnień, bądź niezastnienie wymaganych przesłanek skutkuje tym, że nawet oczywiście wadliwe orzeczenie staje się skuteczne i obowiązujące, a przepis art. 189 k.p.c. nie daje podstawy do jego wzruszenia. Sąd Rejonowy podkreślił, że trafnie istotę tego roszczenia ujął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 lipca 2000 roku, sygn. akt II CKN 278/00, wskazując, że jeżeli powództwo o świadczenie zostało już między stronami prawomocnie rozstrzygnięte wyrokiem, to nowe powództwo o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa do takiego świadczenia nie może być uwzględnione z powodu braku interesu prawnego, o jakim mowa w art. 189 k.p.c. (...) Żądania zgłoszone przez powoda w pozwie zmierzały do podważenia prawomocnych wyroków sądowych wydanych w sprawach z udziałem stron i - w rzeczywistości - stanowiły jedynie wyraz niezadowolienia z treści tych wyroków. Tymczasem jest oczywiste, że jeżeli powództwo o świadczenie zostało już między stronami prawomocnie rozstrzygnięte wyrokiem, to nowe powództwo o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa do takiego świadczenia nie może być uwzględnione z powodu braku interesu prawnego, o jakim mowa w art. 189 k.p.c. (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 1938 r., C III 895/36, OSP 1939, nr 1, poz. 27 oraz z dnia 29 kwietnia 1949 r., Wa.C. 13/49, "Demokratyczny Przegląd Prawniczy" 1950, nr 7, s. 56). Rozważania te w pełni znajdują odpowiednie zastosowanie w niniejszej sprawie. Nadto wskazał, że nie można też pominąć ugruntowanego w orzecznictwie poglądu, że obalenie domniemania prawnego, związanego z orzeczeniem stwierdzającym nabycie spadku może nastąpić wyłącznie w postępowaniu określonym w art. 679 k.p.c. W konsekwencji Sąd I instancji uznał, że żądania powodów sprowadzałyby się do potwierdzenia, że Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie wydając postanowienie z dnia 10 lutego 1998 roku o stwierdzeniu nabycia spadku po J. S., dopuścił się naruszenia art. 1015 § 2 k.c. i art. 1016 k.c., gdyż w

chwili śmierci spadkodawcy jego syn był jeszcze niepełnoletni. Zatem motywem do wytoczenia powództwa był interes faktyczny, a nie prawny, jakiego wymaga art. 189 k.p.c.

Nadto Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Oznacza to nakaz przyjmowania, że w objętej orzeczeniem sytuacji faktycznej, stan prawny przedstawia się tak, jak to wynika z sentencji wiążącego orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., sygn. akt IV CSK 563/10). W konsekwencji uznał, że w tej sytuacji rozpoznając niniejszą sprawę zobowiązany był przyjąć (wbrew oczywistym faktom co do tego, że w chwili śmierci J. S. jego syn nie było osobą pełnoletnią i nie składał oświadczenia o przyjęciu spadku), że żaden ze spadkobierców nie nabył spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Nie mógł zatem ustalić, że powodowie i pozwana K. S. (1) odpowiadają za długi spadkowe J. S. jedynie do wartości stanu czynnego spadku. Takie ograniczenie odpowiedzialności z mocy art. 1031 § 2 k.c. istnieje wyłącznie w przypadku przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, czego nie mógł ustalić, z uwagi na ww. obowiązujące przepisy prawa. Sąd I instancji dodał, że brak było podstaw do odrzucenia pozwu w stosunku do Skarbu Państwa, gdyż posiada on z mocy art. 33 k.c. osobowość prawną, a w związku z art. 64 § 1 k.p.c. zdolność sądową. Odnośnie legitymacji bierniej w procesie o ustalenie istnienia stosunku prawnego lub prawa (art. 189 k.p.c.) wskazał, że ma ją osoba, która zaprzecza istnieniu prawa powoda. Trafnie zatem wskazali powodowie, że posiadał ją Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, który jest ich wierzycielem i nie zgadzał się na podnoszone zarzuty ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe. Nadto uznał, że powództwo winno być wytoczone ponadto przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu dla Krakowa-Nowej Huty, który wydał kwestionowane postanowienie spadkowe. Nie uwzględnił uznania powództwa K. S. (1), skoro było sprzeczne z prawem (art. 213 § 2 k.p.c.).

O kosztach procesu, na które składało się wynagrodzenie pełnomocnika strony pozwanej w kwocie 60 złotych, orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

W ostatecznie sprecyzowanej apelacji od ww. wyroku, kierowanej tylko przeciwko Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i K. S. (1), powodowie zarzucili naruszenie prawa materialnego, poprzez błędną wykładnię pojęcia „interes prawny” w rozumieniu art. 189 k.p.c., polegającą na przyjęciu, że nie ma „interesu prawnego” powód, wobec którego wierzyciel jego spadkodawcy prowadzi postępowanie egzekucyjne, zmierzające do zaspokojenia długów spadkowych, bez ograniczenia odpowiedzialności spadkobiercy do stanu czynnego spadku, mimo iż z mocy samego prawa powód nabył spadek z dobrodziejstwem inwentarza, a jedynie sąd spadku wyrzekł odmiennie i upłynęły już terminy dla wzruszenia postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego pojęcia, nakazuje przyjąć, że spadkodawca, który z mocy prawa nabył spadek z dobrodziejstwem inwentarza, ma interes prawny w ustaleniu zakresu swojej odpowiedzialności, gdy kieruje się przeciwko niemu egzekucję długów spadkowych,

W konsekwencji powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego.

W obszernym uzasadnieniu powodowie podali w szczególności, że interes prawny występuje w sytuacji niepewności co do prawa lub stosunku prawnego. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury, interes prawny musi być rozpatrywany w kategoriach obiektywnych, tj. potrzebą ustabilizowania sytuacji prawnej, wyznaczonej konkretnym stosunkiem cywilnoprawnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2004 r., II CK 125/03, Legalis 71074). Niepewność może być wynikiem wielu przyczyn, zarówno naruszenia prawa, jak i samą ewentualnością powstania skutków naruszenia prawa, gdy istnieją czasowe ograniczenia dochodzenia roszczeń danego rodzaju, np. z art. 442 § 1 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1999 r., sygn. akt II UKN 176/99, MOP 2000, nr 9, s. 341). Istnienie interesu prawnego kwestionowane jest, kiedy powód ma możliwość dochodzenia ochrony swoich praw w innej formie, np. możliwość wytoczenia powództwa o zasądzenie wyklucza, co do zasady istnienie interesu prawnego

w ustaleniu stosunku lub prawa. Apelujący dodali, że w orzecznictwie przyjmuje się, że uzależnienie powództwa o ustalenie od interesu prawnego należy pojmować elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej jego wykładni, konkretnych okoliczności danej sprawy i od tego, czy w drodze innego powództwa strona może uzyskać pełną ochronę. Nie ulega wątpliwości, że pojęcie interesu w obowiązującym porządku prawnym powinno być interpretowane z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądów, w celu zapewnienia ochrony prawnej. Wynika to z obowiązujących standardów międzynarodowych i art. 45 Konstytucji RP, przy czym zasada, że z reguły interes prawny w powództwie o ustalenie nie zachodzi, gdy zainteresowany może uzyskać zaspokojenie swoich praw w drodze powództwa o świadczenie, nie ma charakteru bezwzględny. Takim wyjątkiem uzasadniającym powództwo o ustalenie, jest zdaniem apelujących ich sytuacja. Nie mają bowiem możliwości zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku ani w trybie postępowania przewidzianego w art. 679 k.p.c., ani w trybie wznowienia postępowania, które wbrew opinii Sądu I instancji również mogłoby stanowić sposób usunięcia wadliwego orzeczenia, niemniej jednak nadal posiadają interes prawny w ustaleniu zakresu ich odpowiedzialności, który wynika wprost z brzmienia art. 1016 k.c. w zw. z art. 1015 § 2 zd. 2 k.c., tj. z dobrodziejstwem inwentarza, w celu zapewnienia ochrony prawnej. Powodowie zaprzeczyli, aby stwierdzone przez Sąd Rejonowy wygaśnięcie uprawnień przewidzianych w art. 679 k.p.c., jak i zmiany orzeczenia po jego uprawomocnieniu lub niezaimstnienie wymaganych przezeń przesłanek powoduje brak możliwości wzruszenia tego orzeczenia. Dodali, że tryb postępowania przewidziany w art. 679 k.p.c. stanowi szczególny tryb wznowieniowy i wyklucza wznowienie postępowania tylko w takim zakresie, w jakim przewiduje możliwość zmiany orzeczenia na swojej podstawie. Apelujący stwierdzili, że przepis art. 679 k.p.c. dotyczy sytuacji, gdy wnioskodawca nie jest spadkobiercą, bądź jego udział w spadku jest inny niż stwierdzony, a zatem ich zdaniem - w przedmiotowej nie mogli skorzystać z przewidzianego trybu, co tym bardziej uzasadnia wytoczenie powództwa ustalającego w trybie art. 189 k.p.c.

Za nietrafne uznali apelujący zapatrywanie Sądu Rejonowego, jakoby wydanie orzeczenia zgodnie z ich żądaniem, oznaczało naruszenie art. 365 § 1 k.p.c. Przyjmuje się bowiem, że zakresem związania objęte jest co zasady rozstrzygnięcie, tj. sentencja orzeczenia, bowiem przedmiot prawomocności jest rezultat rozstrzygnięć. Zgodnie z art. 677 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania wadliwego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, sąd wymieniał spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość ich udziałów. W związku z tym, ww. wymienione informacje rzutowały na treść sentencji i w tym zakresie objęte są dyspozycją art. 365 k.p.c., tj. wiążą wszystkie podmioty tam wymienione. Wszelkie dodatkowe informacje, których sąd nie był władny stwierdzić w postępowaniu, nie powinny poprzez zawarcie ich w sentencji wywoływać skutków przewidzianych art. 365 k.p.c., szczególnie jeśli nie polegają na prawdzie. Odwołując się do poglądów judykatury (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2002 r., III CKN 543/01, Legalis nr 59547), powodowie wskazali, że zawarcie w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia określenia, jaki sposób spadek został przyjęty przez spadkobiercę, nie jest objęte dyspozycją art. 365 k.p.c., a co za tym idzie uwzględnienie ich żądania nie spowoduje naruszenia tego przepisu, a jedynie przyczyni się do usunięcia z obrotu informacji oczywiście sprzecznej z przepisami prawa materialnego.

Powodowie za niezrozumiałe uznali spostrzeżenie Sądu I instancji, jakoby Skarb Państwa - Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie był legitymowanym biernie w niniejszym postępowaniu, jako podmiot który wydał kwestionowane orzeczenie.

Strona pozwana Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powodów była bezzasadna i jako taka nie mogła odnieść skutku, chociaż niektóre z poglądów przedstawionych w opozycji do Sądu Rejonowego były trafne.

Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które nie pozostają w sprzeczności z zasadami logicznego myślenia i doświadczenia życiowego oraz nie wykazują błędów natury faktycznej, dlatego też Sąd Okręgowy przyjął

je za własne. Nadto jako okoliczność bezsporną ustalił, że prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 1 lipca 2013 r., sygn. akt I C 2356/12, pozbawiono wykonalności w stosunku do powodów P. S. i K. W. tytuł wykonawczy - nakaz zapłaty z dnia 13 grudnia 1996 roku, sygn. akt I Nc 6257/95/S oraz utrzymujący go w mocy wyrok z dnia 17 czerwca 1996 roku, sygn. akt I C 918/96/S, opatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z dnia 19 października 2012 r. przeciwko następcom prawnym dłużnika J. P. S. i K. W..

W ocenie Sądu Okręgowego, pomimo przywołania przez apelujących w uzasadnieniu apelacji licznych judykatów, które w pełni zasługują na akceptację, za bezzasadny uznać należy ich zarzut błędnej wykładni pojęcia „interes prawny” w rozumieniu art. 189 k.p.c.

Zgodzić się należy z powodami, że Jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza bez względu na to, czy nastąpiło to wskutek odpowiedniego oświadczenia woli, czy też przez niezłożenie takiego oświadczenia przez osobę nie mającą pełnej zdolności do czynności prawnych, uważa się, że spadkobiercy inni posiadający pełną zdolność do czynności prawnych, którzy nie złożyli w ustawowym terminie żadnego oświadczenia w kwestii przyjęcia spadku, również przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

(wyrok Sądu Najwyższego z 26 lutego 1970 r., II CR 388/69).

Prawdą też jest, że Żaden przepis nie nakłada na sąd obowiązku zawarcia w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku określenia, w jaki sposób spadek został przyjęty przez spadkobierców. Zawarcie takiego określenia nie jest także uzasadnione celem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Celem tego postępowania jest bowiem jedynie ustalenie kręgu spadkobierców po określonym spadkodawcy oraz wielkości przypadających im udziałów. (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2002 r., III CKN 543/01, uchwała Sądu Najwyższego z 13 października 2010 r., II CZP 64/10). Jak przyjmuje się w judykaturze, zagadnienie nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie ma żadnego znaczenia dla samego stwierdzenia nabycia spadku i określenia zakresu dziedziczenia przez poszczególnych spadkobierców. Nie stanowi także w tym postępowaniu kwestii prejudycjalnej, bowiem na etapie ustalania kręgu spadkobierców, kwestia zakresu odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe pozostaje na dalszym planie, a nabiera znaczenia dopiero przy realizowaniu przez wierzycieli spadkowych przysługujących im uprawnień i dopiero wówczas istotną rolę odgrywa sposób przyjęcia spadku przez spadkobiercę. Zgodzić się zatem należy z apelującymi, że wydanie orzeczenia zgodnie z ich żądaniem, nie naruszyłyby art. 365 § 1 k.p.c., skoro zawarcie w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku określenia, w jaki sposób spadek został przyjęty przez spadkobiercę, nie jest objęte dyspozycją tego przepisu.

Złożenie oświadczenia o przyjęciu spadku wprost lub z dobrodziejstwem inwentarza kształtuje sytuację materialnoprawną spadkobiercy i decyduje o zakresie jego odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez spadkodawcę. Złożone przez spadkobiercę oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza wywołuje skutek prawny w postaci faktycznego ograniczenia jego odpowiedzialności za długi spadkowe spadkodawcy, ale w stosunku do tych wierzycieli, wobec których spadkobierca skutecznie procesowo powołał się na to ograniczenie na etapie postępowania rozpoznawczego lub klauzulowego (art. 319 KPC i art. 792 KPC). (wyrok Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2011 r., I CSK 439/10).

Zgodzić się należy z apelującymi, że upłynęły im już terminy dla wzruszenia postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po J. S. apelacją, w trybie art. 679 k.p.c. oraz w trybie wznowienia postępowania. Jednakże nie mogą twierdzić, że mają oni interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. w wytoczeniu powództwa o ustalenie, skoro istniały inne jeszcze środki prawne, przy użyciu których mogli uzyskać skuteczną ochronę prawną. W sytuacji, gdy jak to miało miejsce w niniejszej sprawie, złożenie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza przez spadkobierców dłużnika ma miejsce już po wydaniu orzeczenia przesądzającego kwestię odpowiedzialności dłużnika za konkretne zobowiązanie, to w takim przypadku, spadkobiercy dłużnika mogą w postępowaniu klauzulowym na podstawie art. 792 k.p.c. uzyskać orzeczenie stwierdzające ograniczenie ich odpowiedzialności za zobowiązanie. Podkreślić jednak należy, że powodowie oraz ich matka K. S. (1) z takiej możliwości nie skorzystali. Jak

wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2011 r., I CSK 439/10, opowiedział się on przeciwko możliwości dochodzenia przez spadkobierców dłużnika uprawnień wynikających z ograniczenia zakresu ich odpowiedzialności materialnej w procesie o ustalenie i wskazał, że wyrok wydany w sprawie o ustalenie nie może prowadzić do podważenia, czy choćby ograniczenia uprawnień, które dla wierzyciela wynikają z wydanego mu tytułu wykonawczego, stosownie do art. 803 k.p.c.

Niezależnie od powyższych rozważań, należy podkreślić, że sytuacja prawna powodów uległa zmianie w dacie orzekania przez Sąd II instancji o tyle, że okolicznością bezsporną było uprawomocnienie się wyroku z dnia 1 lipca 2013 r., sygn. akt I C 2356/12, którym to pozbawiono wykonalności w stosunku do powodów P. S. i K. W. tytuł wykonawczy - nakaz zapłaty z dnia 13 grudnia 1996 roku, sygn. akt I Nc 6257/95/S oraz utrzymujący go w mocy wyrok z dnia 17 czerwca 1996 roku, sygn. akt I C 918/96/S. W konsekwencji należy przyjąć, że w chwili zamknięcia rozprawy apelacyjnej (art. 316 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.), powodowie nie mieli żadnego interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w wytoczeniu powództwa o ustalenie ich odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku, skoro odpadła niepewność ich stanu prawnego w stosunku do Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Powodowie nie twierdzili, by poza długiem spadkowym J. S. wynikającym w ww. nakazu zapłaty, były jeszcze inne tytuły wykonawcze względem tej strony pozwanej. Zatem należało uznać, że potrzeba ustabilizowania ich sytuacji prawnej, wyznaczonej ww. konkretnym stosunkiem cywilnoprawnym, została zrealizowana w drodze powództwa przeciwkoegzekucyjnego. Z takiego samego środka prawnego mogła skorzystać też pozwana K. S. (1), czego jednak nie uczyniła.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego, tj. kosztach zastępstwa procesowego strony pozwanej orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 1 i § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U z 2002 r., nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Ref. SSR Anna Olszewska-Zaremba